

Ljubljana, 25. 3. 2020

Vladi RS gp.kpv@gov.si , gp.gs@gov.si

Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti gp.mddsz@gov.si

Stranki SDS: Dr. Vinko Gorenak – vinko.gorenak@sds.si , Gregor Štrubelj – gregor.strubelj@sds.si

Univerzi v Ljubljani, Ekonomska fakulteta: dr. Matej Lahovnik – matej.lahovnik@ef.uni-lj.si

Spoštovani

Zahvaljujemo se vam, za posredovanje »Smernic z naborom ukrepov za omilitev posledic »Korona« epidemije za državljane in gospodarstvo za čas od uveljavitve zakona do 31.05.2020«, ki bodo služile za pripravo zakona PKP1.

Uvodoma želimo posebej poudariti, **da morajo vsi predlagani ukrepi veljati za vse delodajalce. Ne glede na to ali gre za javni ali zasebni sektor in ne glede na to ali se delodajalec ukvarja z gospodarsko ali negospodarsko dejavnostjo. Torej morajo predlagani ukrepi veljati tudi za zavode, društva, socialne partnerje,.....skratka za vse, ki zaposlujejo delavce. Vsekakor pa se morajo ukrepi navedeni v tem zakonu uporabljati od 12.03.2020 dalje.** V nasprotnem primeru bodo namreč marsikateri delodajalci, ki so že sprejeli določene ukrepe in delavce napotili na čakanje na delo ostali brez možnosti koriščenja teh ukrepov v celoti, prav tako pa bodo delavci, ki so zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi v tem času, ostali brez nadomestila plače, ki se nanaša na izgubo zaposlitve v času epidemije (ukrep pod tč. II,2).

Sindikati namen predlaganih smernic podpiramo in da le-te utegnejo prispevati k preprečevanju bistvenega poslabšanja ekonomskega položaja zaposlenih, samozaposlenih in upokoјencev. Vendar pa podpora k predlaganim smernicam hkrati tudi ne predstavlja avtomatičnega soglasja k posamičnim zakonskim rešitvam, preko katerih naj bi se predstavljene smernice implementirale v zakonodajo.. Dejstvo namreč je, da predlagani ukrepi puščajo še precej odprtih vprašanj, ki zadevajo konkretno ureditev posamičnih institutov. Sindikati namreč v oblikovanje zakonskih rešitev, ki predstavljajo udejanjanje podanih smernic, do obravnave zakona na Vladi RS nismo vključeni, zato na tem mestu podajamo svoja mnenja, pripombe in dodatne predloge k smernicam, do konkretnih zakonskih rešitev pa se bomo opredelili naknadno, ko bo pripravljen predlog zakonskega besedila. Takrat bomo po potrebi oblikovali tudi predloge amandmajev k posameznim rešitvam.

Hkrati sindikalna stran opozarja, da predvideni trenutni ukrepi, ki se bodo poskušali urediti z zakonom ne smejo predstavljati ali pomeniti temelja za sistemske spremembe na področju trga dela in socialne varnosti.

Prepričani smo, da morajo rešitve biti med seboj povezane, tvoriti celoto ter da ne smejo biti v celoti brezpogojne. Po našem prepričanju namreč mora biti v prvi vrsti v ospredju v čim večji možni meri ohranitev delovnih mest ter zaščita ekonomskega in socialnega statusa zaposlenih, upokoјencev,

samozaposlenih. Zlasti socialno ogroženih. Ukrepi morajo predstavljati tudi temelj za nadaljevanje gospodarske aktivnosti in za polno delovanje javnega sektorja po koncu epidemije.

Ukrep št. I

V okviru ukrepov predlaganih pod to točko predlagamo, da se predlagani ukrepi pogojujejo z ohranitvijo delovnih mest in prepovedjo odpuščanja zaposlenih delavcev. Napotitev delavca na čakanje na delo predstavlja ohranitev delovnega mesta in ne predstavlja razloga zaradi katerega delodajalec ne bi bil deležen predlaganih ugodnosti. S tem bi pripomogli k ohranjanju delovnih mest in vsaj primerljive ravni razpoložljivega dohodka zaposlenih delavcev ter s tem k ohranjanju kupne moči in zasebne potrošnje.

Posebej opozarjamo na neskladnost predstavitve ukrepa sofinanciranja nadomestil plače za delavce na čakanju in smernic za pripravo ukrepov v delu, ki govori o tem ukrepu. Ni jasno, ali gre za kombinacijo z ukrepom subvencioniranja nadomestila plače po Zakonu o interventnem ukrepu subvencioniranja nadomestila plače ali za nadomestitev le-tega z novim ukrepom. Menimo, da bi se ukrepa morala kombinirati, v nasprotnem primeru pa bi moral biti delež sofinanciranja bistveno višji. Na predstavitvi ukrepov je bilo napovedano celo financiranje nadomestil za delavce na čakanju v celoti, v kolikor je na čakanje napotenih več kot 30% zaposlenih, pa breme stroška nadomestila delavcev na čakanju v celoti prevzame proračun. S takšnim predlogom se strinjamo. Ob tem opozarjamo, da so neto zneski plač (in s tem tudi nadomestil) različni od delavca do delavca, tudi v primeru, da imata oba enako bruto plačo (ki v danem primeru predstavlja osnovo za izračun nadomestila plače), kar lahko v praksi predstavlja težavo pri ugotavljanju pravilnosti povrnjenega (sofinanciranega) zneska nadomestila plače. V tem smislu predlagamo razmislek o tem, da se ponovno preveri najustreznejši način določitve in povrnitve stroška nadomestila, ki si ga delita delodajalec in proračun.

V zvezi s predlogom da nadomestila plač za vse bolniške odsotnosti v času epidemije od prvega dne dalje krije ZZZS želimo poudariti, da je ob tem potrebno imeti v vidu zagotavljanje finančne stabilnosti delovanja ZZZS, zato mora tovrstne stroške, skupaj s stroški za nagrado zaposlenih v zdravstvu, v celoti prevzeti proračun RS ter hkrati določiti tudi rok v katerem se ti stroški ZZZS tudi povrnejo. Hkrati pa sofinanciranje prispevkov s strani proračuna RS ne sme predstavljati podlage za spremembo organov odločanja tako v ZPIZ kot tudi v ZZZS.

K predlagani uzakonitvi obveznega dodatka za delo v rizičnih razmerah v višini od najmanj 10% do 200% predlagamo, da se le-ta uzakoni za vse zaposlene, ki delajo v dejavnostih, kjer delo poteka kljub epidemiološkim razmeram (torej tako v celotnem javnem kot tudi v zasebnem sektorju, npr. v trgovini, delu industrije) ter da se višina in kriteriji za razdelitev določijo s kolektivnimi pogodbami dejavnosti oziroma s kolektivnimi pogodbami na ravni podjetja (na ta način je omogočena objektivnost pri določanju višine dodatka), dodatek pa naj bo oproščen plačila dohodnine. Pri tem opozarjamo, da tovrstni dodatek **ne sme poseči v 11. točko 39. člena Kolektivne pogodbe za javni sektor**, ki že zagotavlja dodatek za delo v rizičnih razmerah ampak mora za te delavce predstavljati neko obliko **dodatnega nagrajevanja**, v času epidemije najbolj izpostavljenih delavcev. Torej kot novo, dodatno pravico tistih javnih uslužbencev, ki bodo v času epidemije nadpovprečno delovno obremenjeni in ki bodo poleg že zagotovljenega dodatka po 11. točki 39. člena KPJS nagrajani še z dodatnim »interventnim dodatkom za dodatne obremenitve«.

Prav tako predlagamo, da se zaposlenim, ki delajo tudi v času epidemije, ko javni prevoz ne deluje, izplača povračilo stroškov za prihod na delo v obliki kilometrine v višini, ki jo kot zgornjo mejo določa uredba, ki ureja davčno obravnavo nekaterih prejemkov iz delovnega razmerja.

Ukrep št. II

V zvezi z nadomestilom za čas brezposelnosti, ki avtomatično pripada delavcem, ki v času epidemije izgubijo delo, poudarjamo, da mora višina tega nadomestila biti enaka višini nadomestila za čas brezposelnosti, ki se izračuna na podlagi določb ZUTD. Vsekakor pa morajo biti v ta ukrep vključeni tudi delavci, ki jim zaradi izteka pogodbe o zaposlitvi za določen čas le-ta ni bila podaljšana in hkrati ne izpolnjujejo pogoja po določbah ZUTD za pridobitev denarnega nadomestila za čas brezposelnosti. Tudi tem brezposelnim osebam je potrebno priznati pravico do tega nadomestila.

Prav tako predlagamo, da se v okviru te točke uredi status delavcev v nujnih službah, ki so kot rezerva zaradi zagotovitve delovanja teh služb v primeru okužb večjega števila delavcev napoteni na preventivno samoizolacijo kot zdrave osebe na dom ali drugi varni kraj. V tem primeru je njihov status potrebno izenačiti s statusom rednega dela (brez nevarnosti) . Glede na poročila iz sosednjih držav, ki so v napredni fazi širjenja Corone prihaja do izpada celih ekip, enot in izmen nujnih služb, zato je nujno za določeno število teh uslužbencev odrediti kot delo v izolaciji na domu ali primernem kraju, kjer lahko takoj nadaljujejo delo v nevarnih razmerah.

Ukrep št. III

Pozdravljamo predlog uvedbe temeljnega dohodka vsem samozaposlenim, torej tudi samozaposlenim v kulturi, vendar pa predlagamo, da se ponovno prouči višina mesečnega temeljnega dohodka za samozaposlene, ki zaradi krize *ne morejo opravljati svoje dejavnosti* in sicer v smeri vsaj izenačitve te višine z višino, ki je predvidena kot finančna pomoč kmetom, ki zaradi bolezni COVID-19 ne morejo opravljati svojega dela. Zgolj na ta način se bo preprečil odhod samozaposlenih med brezposelne osebe. Izračuni namreč kažejo, da bi na podlagi statusa brezposelne osebe številni prejeli nadomestilo, ki je vsaj 70 evrov višje od predloga temeljnega dohodka, ki je razviden iz prejetih smernic. Za samozaposlene, ki svojo dejavnost opravljajo v bistveno zmanjšanem obsegu pa bo nedvomno potrebno določiti merila kdaj gre za bistveno zmanjšano opravljanje dejavnosti.

Ukrep št. IV

V okviru tega ukrepa predlagamo, da prispevke za pokojninsko zavarovanje za delo plača država za vse delavce, ki ostanejo na svojih delovnih mestih v teh razmerah, ne glede na to ali svoje delo opravljajo v gospodarstvu oziroma negospodarstvu, v zasebnem ali javnem sektorju. Takšen predlog predstavlja enako obravnavo vseh zaposlenih v RS, ne glede na to v kateri dejavnosti svoje delo opravljajo.

Predlagani ukrepi so v večji meri namenjeni k ohranjanju gospodarske dejavnosti in s tem k ohranjanju delovnih mest. Zato je nujna vezava večine teh ukrepov na prepoved odpuščanja in ohranjanja zaposlitev. Ker pa so nekateri delodajalci v času izrednih epidemioloških razmer ali še pred tem delavcem že podali odpovedi pogodb o zaposlitvi in jim s tem prekinili delovno razmerje, predlagamo, da:

- se takšnim delodajalcem zmanjša strošek pomoči za znesek denarnega nadomestila, ki ga država nameni delavcu, ki je izgubil delo v času epidemije;
- da se spremeni 83. člen Zakona o sodiščih na način, da kot nujne zadeve opredeli tudi delovnoppravne spore o obstoju ali prenehanju delovnega razmerja. Od izida v teh sporih je odvisna eksistenca odpuščenega delavca, zato je kakršna koli daljša prekinitvev postopka v trenutnih okoliščinah nesprejemljiva.

Dodatno pa predlagamo, da se pod nujno sprejmejo vsi možni ukrepi, zakonski in drugi, da se zaščitni zdravje vseh zaposlenih, ki kljub razglašeni epidemiji nadaljujejo z opravljanjem dela, zlasti je potrebno zagotoviti zaščitno opremo in sprejeti ustrezne zaščitne ukrepe pri delodajalcih v zasebnem sektorju, ki doslej niso bili v prvi vrsti z vidika zagotavljanja zaščitnih sredstev s strani države v času njihovega

pomanjkanja na trgu. Nadalje je nujno potrebno zagotoviti ustrezne pogoje in sredstva za delovanje javnega sektorja v delih, ki so danes najbolj izpostavljeni, zlasti z zagotovitvijo dodatnih interventnih sredstev za bolnišnice in druge izvajalce zdravstvenih storitev. V tem obdobju se posebej izkazuje pomen dobro delujočega javnega sektorja.

Prav tako predlagamo, da Vlada RS Slovenije stori vse kar je v njeni moči, da se prepreči morebitno znižanje plač zaposlenih, njihovo redno izplačevanje ter da se prepove dvig cen osnovnih življenjskih potrebščin, elektrike, komunalnih storitev,..... . Zlasti se plače delavcev ne smejo znižati pri delodajalcih, ki so prejeli sredstva iz naslova povračil davkov in prispevkov.

Prav tako predlagamo, da se sprejmejo tudi ustrezni ukrepi, ki bodo pomagali delavkam in delavcem, ki opravljajo osebno dopolnilno delo na podlagi vrednotnic in jim tovrstno opravljanje del predstavlja edini prihodek. Velika večina takšnih delavk in delavcev si je namreč z osebnim dopolnilnim delom pridobila sredstva, ki so jim omogočila vsaj minimalno preživetje. Gre za dejavnosti kot je npr. varovanje otrok, pomoč na domu, spremstvo,..... in katerih opravljanje je zaradi epidemije popolnoma onemogočeno.

Na sindikalni strani pričakujemo, da se bodo v luči aktualnih razmer ponovno opredelile strateške naložbe države za zagotavljanje večje samooskrbe z nujnimi artikli in neodvisnost od tujih dobaviteljev.

Reševanje trenutnih razmer in posledic širjenja COVID-19 bo terjalo izjemne človeške, finančne, materialne in druge napore. Sredstva, ki bodo namenjena za reševanje krize so velika. Kljub temu ali prav zato je pomembno, da se tudi v teh časih v zvezi z ukrepi vodi in ohranja socialni dialog (v delu, ki se nanaša na javni sektor tudi s sindikati javnega sektorja) in da so ukrepi vendarle časovno jasno omejeni. Računamo tudi na poštenost tistih, ki bodo deležni koristi predlaganih ukrepov in na dosledno sankcioniranje tistih, ki bi te ukrepe želeli zlorabiti. Predlagani ukrepi so odraz solidarnosti. Pričakujemo, da se bo ta solidarnost odrazila tudi pri delitvi bremen v primeru potrebe po financiranju zadolževanja, s katerim bodo ukrepi financirani.

Zveza Svobodnih sindikatov Slovenije
Predsednica Lidija Jerkič, l.r.

Pergam – konfederacija sindikatov Slovenije
Predsednik Jakob Počivavšek, l.r.

Konfederacija sindikatov 90 Slovenije
Predsednik Peter Majcen, l.r.

Konfederacija sindikatov javnega sektorja Slovenije
Predsednik Branimir Štrukelj, l.r.

KNSS-Neodvisnost
Predsednica Evelin Vesenjaj, l.r.

Slovenska zveza sindikatov Alternativa
Predsednik Zdenko Lorber, l.r.

Zveza delavskih sindikatov Slovenije – Solidarnost
Predsednik Albert Pavlič, l.r.